

AURKIBIDEA

AITZINSOLASA	XV
1. AZTERTUTAKO GARAIA	1
2. IZANDAKO ITURRIAK	3
3. HIPOKORISTIKO EDO IZEN TTUPIAREN DEFINIZIOA ETA BESTE ..	7
3.1. Zer da hipokoristikoa?	7
3.2. Hipokoristikoa izengoiti mota bat ote?	8
3.3. Izen ttipien eta hizkuntza mailaren arteko erlazioaz.	10
3.4. Badae mailarik hipokoristikoetan?	12
4. HIPOKORISTIKOAK HALABEHARREZ SORTUAK DIRA ALA ARAU JAKIN BATZUEI JARRAIKIZ? MUNDUAN BARNAKO LEKUKOTASUN BATZUK	15
4.1. Gaztelania	15
4.2. Frantsesa	16
4.3. Ingelesa	17
4.4. Alemana	19
4.5. Errusiera	22
4.6. Mazedoniera	25
4.7. Yiddish	25
4.8. Hebreera	26
4.9. Arabiera	26
4.10. Nootka edo nuuchahnulth	29
4.11. Banawa	30
4.12. Akan	30
4.13. Zuluera	31
4.14. Xhoseera	32
4.15. Txitunbuka	33

4.16. Hausa	34
4.17. Japoniera	35
4.18. Koreera	36
4.19. Euskara	36
5. HIPOKORISTIKOEN ERABILERA DESBERDINA DA HERRIALDE BATETIK BESTERA EUSKAL HERRIAN?	37
6. ALDAERA HIPOKORISTIKOEN BALIOAZ	39
6.1. Izen ttipiek mespretxua adierazten dutea?	39
6.2. Emaztekien hizkeran izen ttipiak ardurago ibiltzen direa?	40
6.3. Handiagarriak izan daitezke?	40
6.4. Hipokoristikoak, izen bereko pertsonen bereizgailu	41
6.5. Izen ttipien neutralizazioa dela-eta	42
7. HIPOKORISTIKOAK GURE HIZKUNTZAN EGITEKO IZAN DIREN ETA DIREN BIDEAK	43
7.1. Hipokoristikoak egiteko lehen bidea: bustidura	48
7.1.1. Txistukariak	48
7.1.1.1. [č] duten hipokoristikoak	53
7.1.1.2. [š] soinua dutenak	66
7.1.1.3. [š] eta [č] batera dituztenak	87
7.1.1.4. [s] eta [c] dutenak	88
7.1.2. Sabaiko herskari ahoskabearen erabilera	90
7.1.2.1. [t] > [t̥]	90
7.1.2.2. [t̥] beste kontsonante bat bustitzearen ondorena	95
7.1.3. [d̥] erabiltzea, [r], [r̄], [R], [d], [d̥]-ren ordain bustitzat	95
7.1.4. Hortz hobietako sudurkariaren bustitzea ([n] > [ɲ])	97
7.1.5. Dardarkariaren bustitzea ([r], [r̄], [R] > [λ])	100
7.1.6. Hortz hobietako albokoaren palatalizazioa ([l] > [λ])	102
7.2. Izen ttipiak egiteko bigarren bidea: atzizkiak	103
7.2.1. <i>-(a)ga, -(a)ge</i>	105
7.2.2. <i>-(a)ndo, -(a)nda</i>	105
7.2.3. <i>-(a)ndako</i>	106
7.2.4. <i>-(o)teko</i>	107
7.2.5. <i>-an</i>	107
7.2.6. <i>-degi</i>	107
7.2.7. <i>-do</i>	107
7.2.8. <i>-el, -elo, -ela</i>	109
7.2.9. <i>-en</i>	109

7.2.10.	<i>-et, -ete, -eta</i>	110
7.2.11.	<i>-etako</i>	117
7.2.12.	<i>-etillo</i>	117
7.2.13.	<i>-eto</i>	117
7.2.14.	<i>-eton</i>	117
7.2.15.	<i>-go</i>	117
7.2.16.	<i>-go(t)xe(a)</i>	120
7.2.17.	<i>-got(e)</i>	121
7.2.18.	<i>-goto</i>	121
7.2.19.	<i>-gotxo</i>	121
7.2.20.	<i>-goxo</i>	122
7.2.21.	<i>-goxoto</i>	122
7.2.22.	<i>-iket</i>	122
7.2.23.	<i>-iko (-iku), -ika</i>	122
7.2.24.	<i>-ikon</i>	127
7.2.25.	<i>-ikoni</i>	127
7.2.26.	<i>-ikot, -ikote</i>	127
7.2.27.	<i>-ikoti</i>	128
7.2.28.	<i>-ikotx(ea)</i>	128
7.2.29.	<i>-ikox</i>	128
7.2.30.	<i>-illo (-iello(s)), -illu, -illa (-iella)</i>	128
7.2.31.	<i>-ilon</i>	130
7.2.32.	<i>-in, -ino, -ina</i>	130
7.2.33.	<i>-intxe</i>	133
7.2.34.	<i>-ito, -itto, -ita</i>	133
7.2.35.	<i>-itxo</i>	137
7.2.36.	<i>-ki, -gi</i>	138
7.2.37.	<i>-kin, -kina</i>	139
7.2.38.	<i>-kito</i>	141
7.2.39.	<i>-ko (-ku), -ka</i>	141
7.2.40.	<i>-kot(e)</i>	158
7.2.41.	<i>-koti</i>	159
7.2.42.	<i>-koto(a)</i>	159
7.2.43.	<i>-koxe(a)</i>	159
7.2.44.	<i>-l</i>	160
7.2.45.	<i>-let(e)</i>	161
7.2.46.	<i>-liko</i>	161
7.2.47.	<i>-lo</i>	161
7.2.48.	<i>-los</i>	162
7.2.49.	<i>-lot</i>	163
7.2.50.	<i>-nko, -ngo</i>	163
7.2.51.	<i>-no, -na</i>	163
7.2.52.	<i>-ñi</i>	164
7.2.53.	<i>-ño</i>	164
7.2.54.	<i>-o</i>	166
7.2.55.	<i>-on (-un), -ona</i>	168

7.2.56.	–onet.	171
7.2.57.	–oni	172
7.2.58.	–onin, –onina	172
7.2.59.	–osoa.	172
7.2.60.	–ot(e, a)	172
7.2.61.	–otiko	180
7.2.62.	–otin.	180
7.2.63.	–oton.	180
7.2.64.	–otxe(a).	181
7.2.65.	–otxo.	181
7.2.66.	–s	181
7.2.67.	–ski	181
7.2.68.	–skito	182
7.2.69.	–skitxo.	182
7.2.70.	–sko, –xko, –ska, –xka	182
7.2.71.	–skot	185
7.2.72.	–so, –xo (–xu)	186
7.2.73.	–sot	190
7.2.74.	–ste	190
7.2.75.	–sto	191
7.2.76.	–stot	191
7.2.77.	–t	191
7.2.78.	–ta	192
7.2.79.	–te	192
7.2.80.	–ti (–di)	195
7.2.81.	–tiko	196
7.2.82.	–til	197
7.2.83.	–tilko	197
7.2.84.	–tillo	197
7.2.85.	–to(a), –tto(a)	197
7.2.86.	–toko.	204
7.2.87.	–ton	205
7.2.88.	–toni	205
7.2.89.	–tonko.	205
7.2.90.	–txe(a), –xe(a), –(t)xa	205
7.2.91.	–txeko	212
7.2.92.	–txen.	212
7.2.93.	–txet	212
7.2.94.	–txeto	212
7.2.95.	–txi	213
7.2.96.	–txin	213
7.2.97.	–txis	213
7.2.98.	–txito	213
7.2.99.	–txo(a), –txu	213
7.2.100.	–txoki	222
7.2.101.	–txon, –txun	222

7.2.102. <i>-txonki</i>	223
7.2.103. <i>-txot(e, a)</i>	223
7.2.104. <i>-txto</i>	223
7.2.105. <i>-txuko</i>	224
7.2.106. <i>-tzo (-tza)</i>	224
7.2.107. <i>-uelo, -uela</i>	224
7.2.108. <i>-x, -tx</i>	225
7.2.109. <i>-xito</i>	228
7.2.110. <i>-xto</i>	228
7.2.111. <i>-zo, -zu, -za</i>	229
7.2.112. <i>-zon</i>	230
7.3. Hipokoristikoak egiteko hirugarren bidea: izenen laburtzea	231
7.3.1. Aferesia	234
7.3.2. Izen trinkotzea eta barne laburtzea	237
7.3.3. Apokopea	240
7.3.4. Errepikapen edo bikoizketa	248
7.3.5. Bestelakoak	253
8. ONDORIOAK	255
8.1. Disemiarik ez gehienetan euskal hipokoristikoetan	255
8.2. Euskal hipokoristikoak ezin dira eremu dialektal bakarrera mugatu	256
8.3. Etxe eta lagun giroan ibili dira, baina agirietan ere azaltzen dira	257
8.4. Hipokoristikoak ez dira euskara baliogabetzearen ondorio	257
8.5. Euskara mendekoa izateak eragina izan du	258
8.6. Erabideen bilakaera: ikuspegi orokorra	258
8.6.1. Hots sinbolismoa	259
8.6.1.1. Txetxekari afrikatua ([č])	259
8.6.1.2. Sabaiaurreko igurzkaria ([š]).	261
8.6.1.3. [s], [c] dutenen eremu banaketa eta antzinasuna	261
8.6.1.4. Sabaiko herskari ahoskabea ([tʃ]).	262
8.6.1.5. Sabaiko herskari ahostuna ([dʒ])	262
8.6.1.6. Hortz hobietako sudurkariaren bustitzea ([n] > [ɲ]).	263
8.6.1.7. Dardarkariaren eta albokoaren palatalizatzea	263
8.6.2. Erabide morfologikoa: atzizkiak	264
8.6.2.1. Atzizkien eremu banaketa	264
8.6.3. Izenen laburtzea	266
8.7. Izen batek hipokoristiko bat baino gehiago	267
8.7.1. Izenik ohikoenen aldaera hipokoristikoak	268
8.8. Hipokoristikoak ezin gizarte maila jakin batekin lotu	270
8.9. Soinu galtze eta aldatzea arrunta da izen ttipietan	270

8.10. Atzizkiak gutxitan agertzen dira aldaera laburtuekin	271
8.11. Hipokoristiko atzizkiak ugariagoak dira txikigarriak baino	272
8.12. Izen ttipiak ez dira gaitzesgarriak izan euskaraz	272
8.13. Euskararen hipokoristiko sistema ez da bitxia munduan	272
9. LABURDURAK	275
10. ERABILITAKO BIBLIOGRAFIA	281
10.1. Onomastikaren ingurukoa (batez ere)	281
10.2. Agiri bildumak eta datutegiak	295
10.3. Literatura eta testuak	300
10.4. Bestelakoak	303